

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Dziergawka

SSN Stanisław Stankiewicz

w sprawie **T. B.**

skazanego z art. 202 § 4a k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 13 listopada 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Wągrowcu

z dnia 29 kwietnia 2024 r., sygn. akt II K 128/24,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Wągrowcu do ponownego rozpoznania.**

Anna Dziergawka

Paweł Kołodziejcki

Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Wągrowcu wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2024 r., sygn. akt II K 128/24 wydanym w trybie art. 387 § 2 k.p.k. uznał T. B. za winnego tego, że w okresie od 2017 r. (bliższej daty nie ustalono) do 21 marca 2022 r. w W. w Irlandii oraz W.1 woj. [...] przechowywał oraz posiadał treści pornograficzne z udziałem małoletnich w postaci plików graficznych oraz filmów, tj. popełnienia przestępstwa z

art. 202 § 4a k.k., za które wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności (pkt 1), a jej wykonanie warunkowo zawiesił na okres 3 lat próby (pkt 2). Ponadto, na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał T. B. do informowania sądu o przebiegu okresu próby (pkt 3), a na podstawie art. 71 § 1 k.k. i art. 33 § 1 i 3 k.k. orzekł względem niego karę grzywny w liczbie 200 stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki na 70 zł (pkt 4). Wyrok zawierał także rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu (pkt 5).

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 7 maja 2024 r.

W dniu 19 lipca 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego, który wymieniony wyrok zaskarżył w całości na niekorzyść skazanego, zarzucając *„rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 387 § 1-3 k.p.k., polegające na niezasadnym uwzględnieniu wadliwego wniosku oskarżonego T. B. o wydanie wyroku skazującego, pomimo że nie zawierał on postulatu rozstrzygnięcia o srodku karnym, którego orzeczenie było obligatoryjne, co doprowadziło do wydania wyroku skazującego z rażącą i mającą istotny wpływ na jego treść obrazą prawa materialnego, a mianowicie art. 41 § 1a pkt 2 k.k. (zgodnie z brzmieniem obowiązującym w dacie orzekania, gdzie w dacie popełnienia przestępstwa środek ten uregulowany był w art. 41 § 1a zdanie drugie k.k.), polegającą na zaniechaniu orzeczenia wobec oskarżonego T. B. , jako sprawcy, któremu przypisano odpowiedzialność karną za popełniony występki z art. 202 § 4a k.k., środka karnego w postaci zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów lub działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi, w sytuacji gdy z treści art. 41 § 1a pkt 2 k.k. – w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania, a przed tą datą z treści art. 41 § 1a zdanie drugie k.k. (stosownie do brzmienia tego przepisu obowiązującego od dnia 1 października 2017 r. do dnia 30 września 2023 r., tj. w dacie popełnienia czynu) wynikało, że w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, orzeczenie tego środka karnego na czas określony albo dożywotnio jest obligatoryjne”*.

Podnosząc tak sformułowany zarzut, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Wągrowcu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Oczyszczając przedpole do dalszych rozważań przypomnieć należy, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, złożenie wniosku w trybie art. 387 § 1 k.p.k. nie obliguje sądu rozpoznającego sprawę do jego automatycznego uwzględnienia. Wniosek złożony w tym trybie, mimo konsensusu stron i braku sprzeciwu ze strony prokuratora, nie wiąże sądu, gdyż ten może stwierdzić, że w sprawie nie zachodzą jednak przesłanki do skazania oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy. Dlatego też organ *meriti* powinien dokonać przede wszystkim jego kontroli w zakresie spełnienia wszystkich warunków dopuszczalności. Wskazane nakłada na sąd obowiązek dokonania oceny zasadności wniosku co do proponowanych w nim rozstrzygnięć i ich zgodności z przepisami prawa karnego materialnego oraz procesowego. Oznacza to, że sąd akceptujący wniosek musi weryfikować nie tylko fakty, ale także zgodność ustaleń z aktualnym prawem. W sytuacji, w której treść wniosku tychże regulacji prawnych nie respektuje, niewątpliwym obowiązkiem sądu jest, bądź to uzależnienie swojej decyzji o uwzględnieniu tego wniosku od dokonania w nim zmiany konwalidującej dostrzeżoną jego wadliwość (*vide* art. 387 § 3 k.p.k.), bądź też rozpoznanie w dalszym ciągu sprawy na zasadach ogólnych (por. wyrok SN z dnia 13 lutego 2019 r., V KK 34/18; wyrok SN z dnia 3 czerwca 2020 r., III KK 144/20; wyrok SN z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV KK 160/20; wyrok SN z dnia 10 czerwca 2021 r., V KK 194/21; wyrok SN z dnia 11 stycznia 2022 r., III KK 513/21).

W realiach niniejszej sprawy Sąd Rejonowy w Wągrowcu nie zrealizował w pełni ciążących na nim obowiązków związanych z procedowaniem w trybie art. 387 k.p.k. Sąd ten bowiem nie dostrzegł, że wniosek złożony na rozprawie przez T. B. o

wydanie wyroku bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i wymierzenie kary nie uwzględniał orzeczenia o obligatoryjnym środku karnym wskazanym w art. 41 § 1a pkt 2 k.k. Tym samym doprowadziło to do uwzględnienia wadliwego wniosku i wydania wyroku, który nie respektował obowiązujących regulacji prawa karnego materialnego.

Zgodnie z dyspozycją art. 41 § 1a pkt 2 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym od 1 października 2023 r.) sąd orzeka środek karny w postaci zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego. Wskazany środek karny został wprowadzony ustawą z dnia 16 czerwca 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 862) tyle tylko, że początkowo ujęty był w innej niż obecnie jednostce redakcyjnej, tj. w art. 41 § 1a zd. drugie k.k. i w tym brzmieniu obowiązywał od dnia 1 października 2017 r. do dnia 30 września 2023 r. Zmiana brzmienia treści przepisu art. 41 § 1a k.k. od dnia 1 października 2023 r. została dokonana ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 2600) i od tej daty tożsamą treść normatywną co art. 41 § 1a zd. drugie k.k. ujęto w art. 41 § 1a pkt 2 k.k., który obowiązuje do chwili obecnej. Użycie przez ustawodawcę sformułowania „orzeka” przesądza, że w przypadku zaktualizowania się przesłanki wymienionej we wskazanym przepisie, zastosowanie przez sąd określonego tam środka karnego jest obligatoryjne i to niezależnie od tego, czy sprawca przestępstwa przeciwko wolności seksualnej uprzednio zajmował tego rodzaju stanowisko lub wykonywał zawód tego rodzaju i czy popełniony czyn pozostawał w związku z funkcjonalnym zakresem prowadzonej działalności (por. wyrok SN z dnia 18 kwietnia 2024 r., I KK 481/23).

T. B. przypisano czyn polegający na przechowywaniu oraz posiadaniu treści pornograficznych z udziałem małoletnich, wypełniający znamiona przestępstwa z art. 202 § 4a k.k., spełniający zarazem kryteria określone w art. 41 § 1a pkt 2 k.k. (zob. wyrok SN z dnia 16 maja 2024 r., III KK 107/24; wyrok SN z dnia 17 lipca 2024 r., III

KK 201/24). Tym samym wobec wymienionego obligatoryjne było orzeczenie środka karnego, o którym mowa w art. 41 § 1a pkt 2 k.k. Powyższe nie zostało uwzględnione we wniosku T. B. . Jednocześnie sąd *meriti* nie dostrzegł tego uchybienia i w tym zakresie nie wskazał na konieczność stosownej modyfikacji wniosku, której uwzględnienie pozwoliłoby na należyte zastosowanie trybu konsensualnego. Wobec powyższego za oczywiście zasadny należało uznać zarzut podniesiony w kasacji Prokuratora Generalnego, albowiem Sąd Rejonowy w Wągrowcu wyrokując w przedmiotowej sprawie na podstawie złożonego wadliwego wniosku dopuścił się rażącej obrazy art. 387 § 1-3 k.p.k., co w konsekwencji doprowadziło także do rażącego naruszenia art. 41 § 1a pkt 2 k.k. Powyższe uchybienia miały istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Oskarżony z nieuprawnioną korzyścią nie został bowiem pozbawiony możliwości podjęcia szeroko rozumianej działalności, w której miałby nieograniczony kontakt z małoletnimi, pomimo że został skazany za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej na szkodę małoletniego.

Bez wpływu na powyższe stanowisko pozostaje wskazana wyżej zmiana brzmienia przepisu art. 41 § 1a k.k. Istotnym w kontekście przedmiotowej sprawy jest fakt obowiązywania przepisu przewidującego obligatoryjne orzeczenie omawianego środka karnego zarówno w czasie popełnienia przez T. B. przestępstwa, jak i w czasie orzekania przez sąd *meriti*. Przyjąć należy, że w obu tych datach przepis taki bez wątpienia obowiązywał. Przy ustalaniu przepisu obowiązującego w czasie popełnienia przestępstwa uwzględnić należy, iż zarzucone T. B. przestępstwo ma charakter trwały. W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego przestępstwem trwałym są działania polegające na wytworzeniu i utrzymywaniu przez sprawcę takiego stanu, który od jego powstania aż do chwili zakończenia jest tym samym przestępstwem w każdym momencie jego trwania (zob. wyrok SN z dnia 2 grudnia 2011 r., IV KK 202/11). Natomiast za czas popełnienia przestępstw rozciągniętych w czasie, wieloczynowych, trwałych, a także o charakterze ciągłym, traktować należy ostatni moment działania sprawcy, w tym czas dokonania ostatniego z czynów składających się na realizację przestępstwa ciągłego (zob. wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2002 r., II KKN 387/01). Tym samym w tak rozumianym czasie popełnienia przestępstwa, tj. w dniu 21 marca 2022 r., obowiązywał przepis art. 41 § 1a zd. drugie k.k. przewidujący obligatoryjne orzeczenie środka karnego. W identycznym brzmieniu normatywnym

(ujętym jedynie w inną jednostkę redakcyjną, tj. art. 41 § 1a pkt 2 k.k.) ów przepis obowiązywał również w czasie orzekania przez sąd *meriti* – w dniu 29 kwietnia 2024 r.

W przedmiotowej sprawie, co również słusznie dostrzegł autor kasacji, nie znajdzie zastosowania art. 4 § 1 k.k., gdyż dotyczy on kolizji dwóch ustaw w czasie przypadających pomiędzy „czasem popełnienia przestępstwa”, a „czasem orzekania”. W przedmiotowej sprawie owa „kolizja” nie występuje, ponieważ – jak wskazano wyżej – przepis przewidujący obligatoryjne orzeczenie omawianego środka karnego obowiązuje w niezmienionej treści normatywnej *de facto* od 1 października 2017 r. do chwili obecnej, natomiast zmieniało się jedynie jego ujęcie w jednostkach redakcyjnych, tak więc w czasie orzekania należało zastosować przepis art. 41 § 1a pkt 2 k.k.

Wszystkie powyższe okoliczności musiały skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku w całości i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Wągrowcu do ponownego rozpoznania. Zauważyć należy, że wniosek złożony w trybie art. 387 § 1 k.p.k. jest niepodzielną całością i w konsekwencji brak konsensusu, choćby tylko co do jednego z jego elementów, uniemożliwia jego uwzględnienie. Oznacza to, że brak obligatoryjnego rozstrzygnięcia o środku karnym podważa cały wyrok wydany w oparciu o art. 387 § 1 k.p.k. (zob. m.in. wyrok SN z dnia 24 maja 2024 r., III KK 86/24). Niemniej jednak sąd ponownie rozpoznający sprawę, dostrzegając możliwość dalszego procedowania w trybie art. 387 § 1 k.p.k., winien uzależnić uwzględnienie złożonego wniosku od dokonania jego modyfikacji w sposób czyniący zadość przepisom prawa materialnego. Dopiero osiągnięcie porozumienia w tej kwestii, przy spełnieniu pozostałych przesłanek dobrowolnego poddania się karze, otworzy drogę do uwzględnienia wniosku oskarżonego. W przeciwnym wypadku sąd rozpozna sprawę na zasadach ogólnych.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ał]

Anna Dziergawka Paweł Kołodziejski Stanisław Stankiewicz

